

ODLUKA O BRISANJU

Predmet br. CH/01/7604 i drugi (vidi aneks sa spisikom 1805 predmeta iz Srebrenice)

Alija IBIŠEVIĆ i 1804 druga

protiv

REPUBLIKE SRPSKE

Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, na plenarnom zasjedanju od 3. juna 2003. godine sa sljedećim prisutnim članovima:

Gđa Michèle PICARD, Predsjednica
Gosp. Mato TADIĆ, Potpredsjednik
Gosp. Dietrich RAUSCHNING
Gosp. Hasan BALIĆ
Gosp. Rona AYBAY
Gosp. Želimir JUKA
Gosp. Jakob MÖLLER
Gosp. Mehmed DEKOVIĆ
Gosp. Giovanni GRASSO
Gosp. Miodrag PAJIĆ
Gosp. Manfred NOWAK
Gosp. Vitomir POPOVIĆ
Gosp. Viktor MASENKO-MAVI
Gosp. Andrew GROTRIAN

Gosp. Ulrich GARMS, Arhivar
Gđa Olga KAPIĆ, Zamjenica arhivara
Gđa Antonia DE MEO, Zamjenica arhivara

Razmotrivši gore spomenute prijave podnesene u skladu sa članom VIII(1) Sporazuma o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Sporazum) sadržanom u Aneksu 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini;

Usvaja sljedeću odluku u skladu sa članom VIII(3)(c) Sporazuma kao i pravilima 34, 49(2) i 52 Pravila procedure Doma:

I UVOD

1. Prijave su podnesene Domu i registrovane u periodu od 14. juna 2001. godine do 21. marta 2003. godine. Detalji pojedinačnih prijava (tj. brojevi predmeta, imena podnosilaca prijava i imena nestalih lica) sadržani su u Aneksu 1805 predmeta Srebrenica, koji je dio konkretne odluke.
2. Prijave su podnijeli najbliži rođaci muškaraca Bošnjaka za koje se pretpostavlja da su ubijeni u sklopu masovnog pogubljenja oko 7.000-8.000 Bošnjaka koje je izvršila Vojska Republike Srpske u periodu od 10. do 19. jula 1995. godine u i oko Srebrenice, u Republici Srpskoj. Podnosioci prijava navode, posredno ili neposredno, da su i oni sami, kao bliski članovi porodica, žrtve navodnih ili očiglednih povreda ljudskih prava koje proizilaze iz odsustva određenih informacija o sudbini njihovih najbližih, posljednji put viđenih u Srebrenici u julu 1995. godine, ili o mjestu gdje se oni nalaze. Oni traže da saznaju istinu. Zahtijevaju da organi vlasti izvedu počiniocima pred lice pravde. Većina njih traži i naknadu za patnje u neodređenom iznosu.
3. Dom nije nadležan da razmatra moguća kršenja ljudskih prava muškaraca Bošnjaka, nestalih usljed događaja u Srebrenici zato što su se ova kršenja mogla odigrati samo u periodu između 10. i 19. jula 1995. godine. Međutim, Dom je nadležan da razmatra samo ona kršenja ili nastavljena kršenja ljudskih prava koja su se dogodila nakon 14. decembra 1995. godine, dana stupanja Sporazuma na snagu. U skladu sa opšteprihvaćenim pravnim principima, Sporazum se ne može primjenjivati retroaktivno, odnosno na period prije 14. decembra 1995. godine.
4. Dom može razmotriti ove prijave samo u vezi sa ljudskim pravima članova porodica lica, nestalih usljed događaja u Srebrenici, da ih organi Republike Srpske, nakon 14. decembra 1995. godine, obavijeste o sudbini i mjestu gdje se nalaze njihovi voljeni koji su nestali. Prema tome, ovi predmeti pokreću pitanja po članu 3 (zabrana nehumanog i ponižavajućeg postupanja – tj. pravo na istinu), članu 8 (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života – tj. pravo na pristup informacijama) i članu 13 (pravo na djelotvoran pravni lijek) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Evropska konvencija), te diskriminaciji u vezi sa ovim pravima po članu II(2)(b) Sporazuma.
5. Uzimajući u obzir sličnost između činjenica u predmetima i žalbenih navoda podnosilaca prijava, Dom je odlučio da ove prijave spoji u skladu sa Pravilom 34 Pravila procedure Doma istog dana kada je usvojio konkretnu odluku.

II MIŠLJENJE DOMA

A. Odluka o prihvatljivosti i meritumu u predmetima iz Srebrenice

6. Dom zapaža da su podnosioci prijava podnijeli prijave kako bi dobili informacije o sudbini i mjestu gdje se nalaze njihovi nestali najbliži, koji su zadnji put viđeni u Srebrenici u julu 1995. godine. U ovom pogledu, Dom podsjeća da je 7. marta 2003. godine uručio svoju odluku o prihvatljivosti i meritumu u predmetu br. CH/01/8365 i drugi, *Ferida Selimović i drugi protiv Republike Srpske – “predmeti Srebrenica”* (vidi priloženu skraćenu verziju odluke)¹. Dom je u ovoj odluci utvrdio da je Republika Srpska prekršila ljudska prava podnosilaca prijava, zaštićena članovima 8 i 3 Evropske konvencije, te da je diskriminisala podnosiocima prijava u uživanju ovih prava.
7. Preciznije, Dom je zaključio da je Republika Srpska prekršila svoje pozitivne obaveze da osigura poštovanje prava podnosilaca prijava na privatni i porodični život zagwarantovanih članom 8 Evropske konvencije time što nije učinila dostupnim niti je otkrila zatražene informacije o nestalim najbližim članovima porodica podnosilaca prijava. Osim toga, Dom je utvrdio da je Republika Srpska prekršila pravo podnosilaca prijava da ne budu podvrgnuti nehumanom i ponižavajućem postupku, zagwarantovano članom 3 Evropske konvencije time što podnosiocima prijava nije otkrila istinu o sudbini i mjestu gdje se nalaze nestali članovi njihove najbliže porodice, niti je sprovela svrsishodnu i efikasnu istragu o masakru u Srebrenici u julu 1995. godine. Na kraju, Dom je zaključio da je

¹ Dom napominje da je potpuni tekst odluke *Selimović i drugi* objavljen u Službenom glasniku Republike Srpske 21. aprila 2003. godine (“Službeni glasnik Republike Srpske” br. 28/3). Dostupan je i na internet stranici Doma za ljudska prava www.hrc.ba.

Republika Srpska diskriminisala podnosiocima prijava na osnovu njihove bošnjačke nacionalnosti time što nije ispunila svoje obaveze prema njima po Evropskoj konvenciji (predmet br. CH/01/8365 i drugi, *Selimović i drugi*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 3. marta 2003, tačka 202, Odluke januar-juni 2003.).

8. U kontekstu predmeta Srebrenica, Dom je smatrao da su ova kršenja posebno nečuvena pošto su ovi događaji doveli do najvećeg i najužasnijeg masovnog pogubljenja civila u Evropi u drugoj polovini dvadesetog vijeka. Štaviše, u ovim kršenjima ogleda se potpuna ravnodušnost organa vlasti Republike Srpske prema patnji bošnjačke zajednice (*id.* u tački 202).

9. Kao pravne lijekove za kršenja ljudskih prava utvrđena u odluci *Selimović i drugi*, Dom je naredio Republici Srpskoj, *inter alia*, da “po hitnom postupku, objavi sve informacije koje trenutno ima u svom posjedu, pod kontrolom ili po saznanjima, a koje se odnose na sudbinu i mjesto gdje se nalaze nestali najbliži članovi porodica podnosilaca prijava”, i koje se odnose na lokacije grobnica žrtava događaja u Srebrenici.

10. Dom je dalje naredio Republici Srpskoj da “sprovede potpunu, svrsishodnu, temeljnu i detaljnu istragu o događajima koji su doveli do utvrđenih kršenja ljudskih prava, kako bi podnosioci prijava, svi ostali članovi porodica i javnost saznali za ulogu Republike Srpske u masakru u Srebrenici jula 1995. godine, za njene kasnije pokušaje da prikrije ove činjenice, te za sudbinu i mjesto gdje se nalaze lica nestala iz Srebrenice u julu 1995. godine” (*id.* u tački 212). Republika Srpska treba sprovesti istragu i “sa ciljem izvođenja pred lice pravde počinitelaca svakog zločina počinjenog u vezi sa nestalim licima iz Srebrenice pred nadležne domaće krivične sudove ili izručenja lica koja MKSJ traži radi krivičnog gonjenja ratnih zločina, genocida ili zločina protiv čovječnosti u vezi sa događajima u Srebrenici” (*id.*).

11. Dom je uočio da “ne može narediti savršen pravni lijek koji će vratiti *status quo ante* - ne može vratiti ono što je podnosiocima prijava oduzeto u Srebrenici jula 1995. godine i ne može iscijeliti patnju i muku koja je proizašla iz sedam [sada osam] godina neizvjesnosti o sudbini i mjestu gdje se nalaze njihovi najbliži” (*id.* u tački 205). Zbog toga, iako Dom nije bio sklon da dosudi bilo koju pojedinačnu kompenzaciju, ipak je Republici Srpskoj naredio da Fondaciji Srebrenica-Potočari spomen-obilježje i mezarje isplati paušalni iznos od 4 miliona konvertibilnih maraka za kolektivnu dobrobit svih podnosilaca prijava i porodica žrtava događaja u Srebrenici. Isplata ovog paušalnog iznosa će biti raspoređena na period od 4 godine, s tim da se 2 miliona konvertibilnih maraka isplate u roku od 6 mjeseci, a preostali iznos u četiri godišnje rate od po 500.000 konvertibilnih maraka (*id.* u tačkama 217-218).

12. Kao što je objašnjeno u odluci *Selimović i drugi*, “Dom je svjestan da je prvenstvena svrha ovih prijava da podnosioci prijava saznaju sudbinu i mjesto gdje se nalaze njihovi nestali najbliži rođaci. Ako se utvrdi da su ta nestala lica ubijena u događajima u Srebrenici, onda bi podnosioci prijava voljeli da sahrane posmrtnu ostatke svojih najbližih u skladu sa svojom tradicijom i uvjerenjima” (*id.* u tački 214). U ovom dijelu, Dom podsjeća da je cilj spomen obilježja i mezarja Srebrenica-Potočari da se podigne spomen obilježje i obezbijedi dostojanstveno mjesto za ukop lica koje je zadesila tragična smrt u masakru u Srebrenici u julu 1995. godine (*id.* u tački 215).

B. Posebni razlozi za brisanje prijava

13. U skladu sa članom VIII(3) Sporazuma, “Dom u bilo kojem trenutku svog postupka može obustaviti razmatranje neke prijave, odbaciti je ili brisati na osnovu toga ... (c) što iz bilo kojeg drugog razloga, koji utvrdi Dom, više nije opravdano nastaviti s razmatranjem prijave; pod uslovom da je takav rezultat u skladu s ciljem poštivanja ljudskih prava”.

14. Dom smatra da se njegova odluka o prihvatljivosti i meritumu u predmetu *Selimović i drugi* – “Predmeti Srebrenica” odnosi i na žalbene navode podnosilaca prijava u ovim prijavama. Pošto se podnosioci konkretnih prijava nalaze u istoj situaciji kao podnosioci prijava u odluci *Selimović i drugi*, oni su pretrpjeli potpuno ista kršenja ljudskih prava zagaranovanih članovima 8 i 3 Evropske konvencije kao i diskriminaciju u odnosu na ova prava zbog bošnjačke nacionalnosti. Štaviše, po mišljenju Doma, čak i kada bi razmatrao prihvatljivost i meritum svake konkretne prijave pojedinačno i

jasno utvrdio ista kršenja ljudskih prava, Dom ne bi mogao obezbijediti nikakav obuhvatniji pravni lijek od kolektivnog pravnog lijeka obezbijedenog svim porodicama žrtava u događajima u Srebrenici u predmetu *Selimović i drugi*. Pravni lijekovi naređeni u odluci *Selimović i drugi* važe za rođake svih Bošnjaka, nestalih u periodu od 10. do 19. jula 1995. godine u Srebrenici, što podrazumijeva i podnosiocima prijave u konkretnim predmetima iz Srebrenice. U skladu s tim, Dom je već u najvećoj mogućoj mjeri ispitao glavna pitanja postavljena u konkretnim prijavama i daljnje ispitivanje ne bi moglo dovesti do naređivanja bilo kojih pravnih lijekova osim onih koji su već naređeni u odluci *Selimović i drugi*.

15. Dom zbog toga nalazi da "više nije opravdano nastaviti s ispitivanjem prijav[a]" u smislu člana VIII(3)(c) Sporazuma. Dom, štaviše, smatra da je ovaj rezultat "u skladu s ciljem poštivanja ljudskih prava", pošto je Dom u odluci *Selimović i drugi* konkretno razmotrio žalbe ovih podnosilaca prijave.

16. Dom radi toga odlučuje da prijave briše u skladu sa članom VIII(3)(c) Sporazuma.

III ZAKLJUČAK

17. Iz ovih razloga, Dom, sa 13 glasova za i 1 protiv,

SPAJA PRIJAVE I BRIŠE PRIJAVE.

(potpisao)
Ulrich GARMS
Arhivar Doma

(potpisala)
Michèle PICARD
Predsjednica Doma

Aneks: Izdvojeno mišljenje o neslaganju gosp. Hasana Balića

ANEKS

U skladu sa pravilom 61 Pravila procedure Doma, ovaj Aneks sadrži izdvojeno mišljenje o neslaganju gosp. Hasana Balića.

IZDOJENO MIŠLJENJE O NESLAGANJU GOSPODINA HASANA BALIĆA

Zašto se ne slažem sa zaključkom mojih kolega da se ove prijave brišu?

Evo zašto:

Zločin počinjen u Srebrenici zločin je po međunarodnom pravu, kažnjiv po članu 2 Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine. O jednom aspektu tog događaja raspravljalo se i pred Domom. Međutim, u tački 15. odluke o brisanju u predmetu *Ibišević i 1804 druga* te tački 19. odluke o brisanju u predmetu *Sulejmanović i 20 drugih* stoji "da više nije opravdano nastaviti sa ispitivanjem prijav[a]".

Uz sve uvažavanje vodeće odluke o prihvatljivosti i meritumu *Selimović i 48 drugih –predmeti iz Srebrenice* – sve žrtve događaja u Srebrenici, uključujući one pomenute u 49 prijava u odluci *Selimović*, 21 prijavu iz odluke *Sulejmanović* te 1805 prijava iz odluke *Ibišević* (ukupno 1875 prijava), zaslužuju da se Dom konkretno bavi njihovim žalbenim navodima. Za 1805 plus 21 riješenih prijava u odlukama o brisanju *Ibišević* i *Sulejmanović* samo su djelimično opravdani pravni lijekovi i zaključci koje je Dom naložio odluci o prihvatljivosti i meritumu u predmetu *Selimović i 48 drugih*. Ozbiljna i temeljita opća istraga događaja u Srebrenici (v. predmet br. CH/01/8365 i dr., *Selimović i drugi*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 3. marta 2003, t. 212 i 220) nije dovoljna. Ovo su ljudske žrtve koje nisu samo brojevi. Svi oni imaju svoju identifikaciju, ime, prezime, mjesto rođenja te mjesto na kojem su postali žrtve gnusnih krivičnih djela koja su se zbila u Srebrenici i okolnosti pod kojima su se dogodila. To je relativno mali geografski prostor i žrtve i njihove porodice su sistematski uništavane prema dobro orkestriranom planu. I žrtve i zločinci pripadaju istom civilizacijskom krugu europskih naroda s tom razlikom što su zločinci Srbi, a žrtve europski narodi: Bošnjaci, Hrvati, Romi i ostali. U konkretnim predmetima, to su Bošnjaci islamske vjeroispovijesti ili ateisti. Organi vlasti tužene Strane djelovali su s pozicije mržnje i zbog toga su učinili sve da sakriju i zataškaju postojanje tijela u pojedinačnim i masovnim grobnicama. Pretpostaviti je da njeni kartografi znaju za mjesta gdje su žrtve ukopane i imena žrtava. Zbog toga, mišljenja sam da je trebalo da Dom naredi tuženoj Strani da u roku od 6 mjeseci saopšti istinu o svakoj od identifikovanih žrtava u 1826 prijava koje su obrisane u odlukama *Ibišević* i *Sulejmanović*. Uostalom, to su tražili podnosioci prijava. Dakle, u ovim prijavama se radi o specifičnim pojedinačnim pravima, pa onda i o kolektivnim koja povlače individualnu krivičnu odgovornost zločinaca i širu odgovornost tužene Strane za masovne povrede ljudskih prava. Sva su ova prava zaštićena odredbama iz članova 3 i 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima te člana I Sporazuma o ljudskim pravima.

Kad je u pitanju kompenzacija, po meni, trebalo je naložiti povećani iznos koji tužena Strana treba da uplati Fondaciji Srebrenica-Potočari spomen obilježje i mezarje jer nije isto sahraniti oko 49 žrtava (kako je pomenuto u odluci *Selimović*) i oko 1805 plus 21 (kako je pomenuto u odlukama *Ibišević* i *Sulejmanović*) i tako sve do oko 10.000 žrtava čija je jedina krivnja što su po vjeri i religiji različiti od zločinaca. Zbog toga sam mišljenja da je trebalo da Dom naredi da tužena Strana u cijelosti ili u najvećoj mjeri snosi troškove izgradnje Srebrenica-Potočari spomen obilježja i mezarja.

Kada je u pitanju oko 21 žrtva iz odluke *Sulejmanović*, čiji je identitet utvrđen, smatram da je trebalo da Dom naloži kompenzaciju. Tužena Strana je kriva u ovim predmetima, ne samo zato što su žrtve ubijene prije 14. decembra 1995. godine (Dom nije nadležan da razmatra ove povrede ljudskih prava *ratione temporis* tako da pravni lijek nije dopušten), ali pravni lijek se dozvoljava za patnje podnosilaca prijava kao preživjelih članova porodice zbog neizvjesnoti o sudbini i mjestu gdje se nalaze njihovi nestali bližnji poslije 14. decembra 1995. godine.

CH/01/7604 i drugi

Po meni, i ove činjenice pokrivene su gore navedenim odredbama Konvencije i rezultat su diskriminacije koju je tužena Strana provela i još provodi prema žrtvama po religijskom i nacionalnom osnovu.

Razmišljao sam i o nekoj *sui generis res indicata* – predmetne stvari, ali ni u tome nisam mogao naći uporište za brisanje ovih prijava. Posebno je interesantno kako će se ove odluka sprovesti zbog ograničenog trajanja mandata Doma.

(potpisao)
Hasan Balić